

Wyrok z dnia 11 stycznia 2001 r.

I PKN 703/00

Wykrycie dokumentu w postępowaniu karnym, w którym pracownik został uniewinniony od zarzutu popełnienia przestępstwa, będącego przyczyną rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia w trybie art. 52 § 1 pkt 2 KP, stanowi podstawę wznowienia postępowania w rozumieniu art. 403 § 2 KPC.

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Zbigniew Myszkowski (sprawozdawca), Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 11 stycznia 2001 r. sprawy z powództwa Andrzeja K. przeciwko Przedsiębiorstwu Niemiecko-Polskiemu „P.-S.” Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S. o wznowienie postępowania, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie z dnia 7 kwietnia 2000 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2000 r. oddalił apelację powoda Andrzeja K. od wyroku Sądu Rejonowego w Sanoku z dnia 21 grudnia 1999 r. [...], oddalającego skargę o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z dnia 12 października 1994 r. W sprawie tej pozwany pracodawca (Przedsiębiorstwo Polsko-Niemieckie „P.-S.” Spółka z o.o. w S.) rozwiązał z powodem umowę o pracę bez wypowiedzenia w trybie art. 52 § 1 pkt 2 KP, zarzucając mu popełnienie przestępstwa zagarnięcia mienia należącego do zakładu pracy. Sądy pracy oddaliły odwołanie powoda kwestionującego zgodność z prawem tego trybu rozwiązania stosunku pracy. Następnie jednak w postępowaniu karnym powód został uniewinniony od zarzutu popełnienia

przestępstwa. Na tej podstawie wniósł skargę o wznowienie postępowania w prawomocnie zakończonej sprawie pracowniczej, która ostatecznie stała się przedmiotem kasacyjnego postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 1996 r., I PKN 8/96, który uwzględnił kasację powoda, potwierdzając rażące naruszenie przepisów art. 410 i 403 § 2 KPC przez Sąd drugiej instancji.

Następnie sprawa była przedmiotem długotrwałego postępowania sądowego. Sąd drugiej instancji skierował skargę do rozpoznania przez Sąd Rejonowy w Sanoku, który wyrokiem z dnia 21 października 1997 r. wznowił postępowanie w sprawie, uchylił zapadłe w niej wyroki i zasądził od pozwanego na rzecz powoda odszkodowanie w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia za pracę z tytułu niezgodnego z prawem rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia oraz sprostował świadectwo pracy w części określającej tryb rozwiązania stosunku pracy oraz oddalił roszczenie powoda o przywrócenie do pracy. Sąd drugiej instancji po rozpoznaniu apelacji obu stron uchylił ten wyrok do ponownego rozpoznania, po którym Sąd Rejonowy w Sanoku postanowieniem z dnia 8 czerwca 1998 r. odrzucił skargę powoda o wznowienie postępowania. Także to orzeczenie zostało uchylone do ponownego rozpoznania, po którym Sąd Rejonowy w Sanoku wyrokiem z dnia 10 marca 1999 r. oddalił skargę powoda o wznowienie postępowania. Również ten wyrok uchylił Sąd drugiej instancji do ponownego rozpoznania wyrokiem z dnia 28 czerwca 1999 r. Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy w Sanoku wyrokiem z dnia 21 grudnia 1999 r. oddalił skargę powoda, uznając, że w prawomocnie zakończonej sprawie pracowniczej Sady meriti „w sposób nie budzący wątpliwości” ustaliły zaistnienie przesłanki z art. 52 § 1 pkt 2 KP, że powód „nadużył swoich uprawnień pracowniczych”. Sąd drugiej instancji oddalając apelację od tego wyroku, uznał, iż uzyskany przez powoda karny wyrok uniewinniający go od zarzutów popełnienia przestępstwa na szkodę pracodawcy zapadł po uprawomocnieniu się wyroku w sprawie pracowniczej i nie może stanowić podstawy ani uzasadnienia wznowienia postępowania w sprawie z zakresu prawa pracy według wymagań określonych w art. 403 § 2 KPC lub art. 403 § 3 KPC.

W kasacji powoda podniesiono zarzuty naruszenia art. 403 § 2 i 3 KPC przez bezpodstawne przyjęcie, że okoliczności i dowody uzyskane w postępowaniu karnym zakończonym prawomocnym wyrokiem uniewinniającym go od zarzutu popełnienia przestępstwa na szkodę pracodawcy, które zostało wskazane jako podstawa natychmiastowego zwolnienia go z pracy w trybie art. 52 § 1 pkt 2 KP, nie wypełniają

przesłanek wznowienia postępowania w trybie art. 403 § 2 i 3 KPC. Ponadto - zdaniem skarżącego - wyroki w sprawach pracowniczych zostały oparte na nieprawdziwych i sfalszowanych dokumentach w rozumieniu art. 403 § 1 i 2 KPC. W uzasadnieniu kasacji skarżący argumentował, że na gruncie prawa pracy powód w dalszym ciągu jest traktowany jako przestępca, pomimo że został prawomocnie uniewinniony od zarzutu popełnienia przestępstw, które przypisały mu sądy pracy w prawomocnie zakończonym postępowaniu pracowniczym, co wymaga wznowienia tego postępowania w trybie powołanych podstaw kasacyjnych.

W odpowiedzi na kasację strona pozwana wniosła o jej oddalenie, twierdząc, że kasacyjne zarzuty są całkowicie bezpodstawne i nieuzasadnione.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest uzasadniona z powodu oczywistego naruszenia art. 403 § 2 KPC, którego rażące naruszenie uznał już Sąd Najwyższy we wcześniejszym postanowieniu z dnia 7 listopada 1996 r., I PKN 9/96, wskazując na potrzebę wnikliwego rozpatrzenia sprawy wznowienia postępowania zmierzającego do ponownego zbadania zasadności prawomocnego wyroku wydanego w sprawie pracowniczej powoda w sytuacji, gdy w postępowaniach karnych zapadły orzeczenia niweczące powołaną przyczynę rozwiązania z nim umowy o pracę bez wypowiedzenia. To wiążące zalecenie Sądu Najwyższego wymagało koniecznego zweryfikowania postępowania pozwanego pracodawcy, który powołał jako wyłączną przyczynę niezwłocznego rozwiązania z powodem umowy o pracę popełnienie w czasie jej trwania „oczywistego” przestępstwa, które miało dyskwalifikować pracownika na zajmowanym stanowisku pracy (art. 52 § 1 pkt 2 KP), co przekreśliły wyniki postępowań karnych, w których pracownik został uniewinniony od jakichkolwiek zarzutów popełnienia czynów przestępczych na szkodę pracodawcy. Przyjęcie zgodności z prawem zastosowania przez pracodawcę szczególnego sposobu natychmiastowego pozbycia się pracownika na podstawie art. 52 § 1 pkt 2 KP, któremu pracodawca zarzucił oczywiste popełnienie przestępstwa uniemożliwiającego dalsze zatrudnienie, wymaga istnienia tej oczywistości przed złożeniem oświadczenia woli pracodawcy w przedmiocie rozwiązania z tego powodu umowy o pracę i nie może być wynikiem przeprowadzonego postępowania dowodowego w sprawie pracowniczej. Sąd pracy powinien jedynie bezspornie ustalić zaistnienie oczywistego czynu kwalifikowanego przez prawo karne

jako przestępstwo na podstawie uzasadnionego przekonania o braku jakichkolwiek wątpliwości co do wyniku ewentualnego postępowania karnego, w którym sąd karny mógłby potwierdzić oczywistość popełnienia przestępstwa. W sytuacjach prowadzonych równocześnie postępowań w sprawie pracowniczej i karnej wymaga to z reguły zawieszenia postępowania cywilnego z uwagi na ujawnienie się czynu, którego ustalenie w drodze karnej mogłoby wywrzeć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy cywilnej (na podstawie art. 177 § 1 pkt 4 KPC), ponieważ prawomocne orzeczenie sądu karnego uniewinniające pracownika wyłącza możliwość przyjęcia przez sąd pracy, że przestępstwo miało charakter oczywisty w rozumieniu art. 52 § 1 pkt 2 KP. W przypadku gdy karny wyrok uniewinniający zapadł po prawomocnie zakończonym postępowaniu w sprawie pracowniczej, w której sąd pracy przyjął „oczywistość” popełnienia zarzucanego pracownikowi czynu przestępczego jako zgodną z prawem przyczynę rozwiązania umowy o pracę z winy pracownika w trybie art. 52 § 1 pkt 2 KP zachodzi kardynalna rozbieżność kwalifikacji prawnych powodująca, że uniewinniony przez sąd karny pracownik może być nadal traktowany jako przestępca na gruncie prawa pracy, która - w przypadku skargi pracownika o wznowienie postępowania cywilnego - w sposób oczywisty wymaga roztropnego rozważenia, czy okoliczności faktyczne lub środki dowodowe, jakie w postępowaniu karnym doprowadziły do uniewinnienia pracownika, nie mogły mieć wpływu na wynik sprawy pracowniczej, z których pracownik nie mógł skorzystać w poprzednim postępowaniu (art. 403 § 2 KPC). Konieczna rozwaga sądów meriti w rozpoznawanej sprawie powinna prowadzić do wydania nowego orzeczenia w sprawie pracowniczej już w następstwie postanowienia z dnia 7 listopada 1996 r., w którym Sąd Najwyższy w istocie rzeczy potwierdził zaistnienie podstaw do wznowienia postępowania. Należało bowiem mieć na uwadze, że w poprzednim prawomocnie zakończonym postępowaniu pracowniczym pozwany pracodawca posłużył się sfalszowaną kopią faktury zakupu na nazwisko powoda samochodu, który błędnie został zarejestrowany jako prywatny pojazd pracownika, co stanowiło przyczynę rozwiązania z nim umowy o pracę na podstawie art. 52 § 1 pkt 2 KP, określaną jako popełnienie przestępstwa zagarnięcia mienia na szkodę pracodawcy, z którego następnie powód został oczyszczony (uniewinniony) przez sąd karny, który orzekał na podstawie prawdziwego dokumentu, który wskazywał pozwanego pracodawcę jako właściciela nabytego samochodu. Wykrycie prawdziwego dokumentu w prawomocnie zakończonym postępowaniu karnym, w wyniku którego pracownik został uniewinniony od zarzutu popełnienia przestępstwa na

szkodę pracodawcy, powołanego jako przyczyna rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia w trybie art. 52 § 1 pkt 2 KP, stanowi uzasadnioną podstawę wznowienia postępowania w rozumieniu art. 403 § 2 KPC. Ten środek dowodowy obiektywnie istniał już przed uprawomocnieniem się wyroku w sprawie pracowniczej, ale powód mógł z niego skorzystać dopiero wskutek ujawnienia go w późniejszym postępowaniu karnym.

Powyższe spowodowało wydanie przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ KPC wyroku kasatoryjnego, który zobowiązuje sądy meriti do wydania w granicach określonych w art. 412 KPC i na podstawie art. 56 KP w związku z art. 97 § 3 KP ponownego orzeczenia merytorycznego w sprawie pracowniczej powoda - z uwzględnieniem faktu, że prawomocne orzeczenia sądów karnych uniewinniające powoda wykluczają przyjęcie, iż zarzucane mu przestępstwo jako przyczyna rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 2 KP miało charakter oczywisty.

=====